

GOEDE PRAKTIJKEN IN DE GRAFIMEDIA 2:

100% INZET VAN K3- WASMITDELEN OF HOGER IN DE OFFSET

Uitgave van:
Werkgroep Arbeid en Gezondheid Grafimedia (WAGG)

INLEIDING

Gezond en Veilig Werken (kortweg: G&VW) in je bedrijf gaat niet vanzelf. Daar moet je als werkgever en werknemers goed over nadenken. Gelukkig heeft de Grafimedia voor de meeste werkhandelingen een praktische oplossing gevonden.

In sommige gevallen is het voor werkgevers en werknemers handig om eerst een praktijkvoorbeeld te zien, voor ze zelf aan de slag gaan. De gedachte hierachter is dat je met een goed voorbeeld veel makkelijker een verbetering in je veiligheidsbeleid kunt doorvoeren. Dus leren van de ervaringen van anderen. Het is voor de bedrijven belangrijk de "goede praktijken" binnen de branche te kennen en de eigen manier van werken hierop af te stemmen. Dit informatieboekje "100% inzet van K3-wasmiddelen of hoger in de offset" is daar een goed hulpmiddel bij.

Een Goede Praktijk (ook wel Best Practice genoemd) is een techniek, werkmethode of werkhandeling, die zich effectiever heeft bewezen, dan andere methodes. In dit informatieboekje gaan we dieper in op het systematisch terugdringen van Vluchtige Organische Stoffen (kortweg: VOS) in de offset.

En dan met name de was- en reinigingsmiddelen. In het informatieboekje: "Goede Praktijken in de Grafimedia 1 - IPA-vrij drukken in de Offset" zijn we dieper ingegaan op het terugdringen van IPA in het vochtwater.

De ervaringen van de bedrijven die je zijn voorgegaan in het uitbannen van K0-, K1 en/of K2-wasmiddelen (vlampunt beneden 55°C) zijn vastgelegd in dit informatieboekje. Op basis van de uitleg kan je zelf aan de slag. Wellicht boek je niet direct succes. Daarom moet je 100% inzet van K3-wasmiddelen of hoger, stapsgewijs aanpakken. Maak er een verbeterproject van.

De volgende onderdelen komen in deze brochure aan bod:

1. Randvoorwaarden.
2. Goede praktijken in de offset.
3. Van goede praktijk, naar actie

Waar worden wasmiddelen in de offset gebruikt?

We kennen twee dagelijkse reinigingsactiviteiten:

- basis-reiniging van het inktwerk, rubberdoek, tegendrukcilinder en vochtwerk met het dagelijkse hoofdwasmiddel;
- het na-wassen om wasmiddelresidu te verwijderen

Daarnaast bestaat er de niet-dagelijks reiniging:

- verwijderen van hardnekkige inktresten op de rollen, rubberdoek of inktbak;
- diepteontvetting van de metalen bakwals van het vochtwerk;
- dieptereiniging van inktrollen en het rubberdoek met rollenpasta's/shampoos.

Wat zegt de wet- en regelgeving over de termen *dagelijkse* en *niet-dagelijkse* reiniging:

- Dagelijkse reiniging: frequent gebruik van wasmiddelen voor het reinigen van drukpers, machineonderdelen, gereedschappen of materialen.
- Niet-dagelijks reiniging: heeft betrekking op niet frequente, bijzondere reinigings-handelingen, die altijd ná de dagelijkse reiniging kunnen plaatsvinden. Dit gebeurt in praktijk na een kleurwisseling van een donkere naar een lichte kleur. Óf door één keer per week (aan het einde van de werkweek) de pers na te wassen, om de hardnekkige inktresten van de rubberen rollen af te halen (met name aan de zijkanen).

Uit ervaring blijkt dat het reinigingsproces bij de overstap naar 100% inzet van K3-wasmiddelen of hoger soms best lastig kan zijn. Het reinigingsproces is tijdrovender en lastiger. Dit komt omdat de alternatieve reinigingsmiddelen vettiger zijn en er daardoor vaak nagewassen moet worden. Bij gebruik van de agressievere K0-, K1- of K2-wasmiddelen zal hardnekkig vuil er veel sneller afgaan en hoeft je niet na te wassen. De drukker is dan geneigd om het wasmiddel te pakken dat het snelst schoonmaakt, ondanks dat het meer gezondheidsrisico's met zich meebrengt.

Dit informatieboekje kan jullie helpen bij een succesvolle overgang.

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING **2**

1. RANDVOORWAARDEN VOOR ‘GOEDE PRAKTIJKEN’: 100% INZET VAN K3-WASMITDELEN OF HOGER IN DE OFFSET **5**

1.1 Voordelen van 100% inzet van K3-wasmitdelen of hoger in de offset5

1.2 Waar loop je tegenaan bij inzet van 100% K3-wasmitdelen of hoger in de offset.....6

2. GOEDE PRAKTIJKEN IN DE OFFSET **8**

3. VAN GOEDE PRAKTIJK NAAR ACTIE **9**

MEER INFORMATIE **10**

1. RANDVOORWAARDEN VOOR ‘GOEDE PRAKTIJKEN’: 100% INZET VAN K3-WASMITDELEN OF HOGER IN DE OFFSET

Het belangrijkste aspect rond wasmiddelen is het zogenaamde vlampunt. Met vlampunt wordt bedoeld: de minimale temperatuur die nodig is om een stof tot ontbranding te brengen, wanneer deze in contact komt met een ontstekingsbron (zoals een brandende sigaret of een vonk).

De verschillende soorten wasmiddelen zijn onderverdeeld in verschillende K-klassen. Onder welke klasse een bepaald wasmiddel valt, is afhankelijk van het vlampunt. Het vlampunt van een wasmiddel is in paragraaf 9 van het bijbehorende veiligheidsinformatieblad (kortweg VIB) terug te vinden. Mocht je niet over een actueel VIB beschikken, dan dien je deze met spoed bij je leverancier op te vragen. Dat verwacht de Arboret van je. In tabel 1 is een samenvatting gegeven van de K-klassen en hun vlampuntbereik.

1.1 VOORDELEN VAN 100% INZET VAN K3-WASMITDELEN OF HOGER IN DE OFFSET

Volgens de Arboret is iedere werkgever wettelijk verplicht de arbeidsrisico's zo veel mogelijk uit te bannen. Het liefst zo veel mogelijk bij de bron (bronaanpak), maar anders via bescherming van de medewerkers door bijvoorbeeld de inzet van persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's). Deze aanpak wordt ook wel de arbeidshygiënische strategie genoemd. In het geval van het gebruik van schadelijke K0-, K1- of K2-wasmiddelen betekent dit dus dat je op zoek

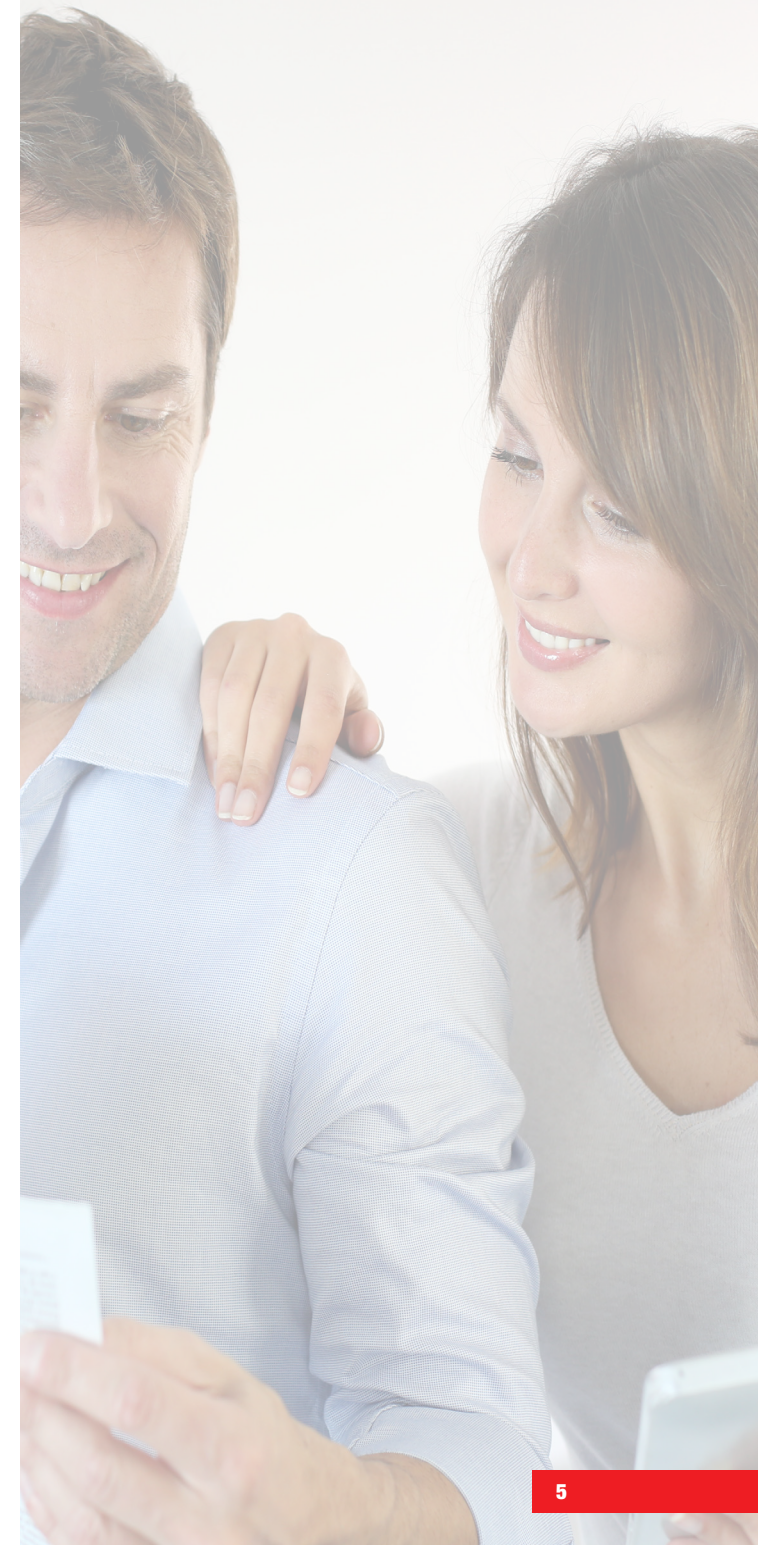
moet gaan naar alternatieve K3-middelen of hoger (= K4-middelen).

Gelukkig zijn steeds meer werkgevers vanuit hun eigen arboreleid gemotiveerd om in actie te komen. Zij zien namelijk veel voordelen in het uitbannen van gevaarlijke stoffen. Voordelen die zich uiteindelijk vertalen in kostenbesparing, rendementsverbetering en dus een betere concurrentiepositie. En dát is een veel betere motivator dan alleen de Arboret uitvoeren omdat het moet.

De belangrijkste voordelen om 100% inzet van K3-wasmiddelen of hoger in de offset zijn:

1 Gezondere arbeidsomstandigheden

K3-wasmiddelen of hoger verdampen minder snel tijdens het gebruik. Dat betekent dat de drukkers minder worden blootgesteld aan gevaarlijke dampen van oplosmiddelen. Bij het gebruik van een K3-wasmiddel kan de blootstelling aan schadelijke concentraties in de lucht fors verminderd worden ten opzichte van het gebruik van bijvoorbeeld K1-wasmiddelen. Deze reductie kan oplopen tot wel 90%.

2 Eenvoudiger (en dus goedkoper) ventilatiesysteem

Er gelden zogenaamde grenswaarden aan de concentratie dampen waar medewerkers aan blootgesteld mogen worden. Om de concentratie van dampen in de werkruimte tot een minimum te beperken, zal je dus over een afdoende afzuig- en ventilatiesysteem moeten beschikken. Bij het gebruik K3-wasmiddelen of hoger is de verdampingsgraad veel lager, dan bij een K0-, K1- of K2-wasmiddel, waardoor minder afzuigen en ventileren nodig is. Dat bespaart kosten in de omvang van het ventilatiesysteem en voorkomt ook dat je geconditioneerde lucht zo maar naar buiten blaast.

K-Klasse	Vlampuntbereik	Geschat % dat verdampt binnen 48 uur
K0	< 0°C	100% (zeer snelle verdamping)
K1	0 tot 21°C	80%
K2	21 – 55°C	30%
K3	55 – 100°C	5%
K4	> 100°C	0%

Tabel 1: K-klassen, hun vlampuntbereik en verdampingsgraad

3 Effectiever gebruik

Bij inzet van K0-, K1- of K2-middelen speelt de hoeveelheid ingezet wasmiddel weinig of geen rol, omdat overtollig wasmiddel gedurende het reinigingsproces verdampt. Bij de inzet van K3-wasmiddelen of hoger moet je juist met minimale hoeveelheden werken, omdatje anders last van tonen krijgt. Dit wordt veroorzaakt door overtollig (vettig) wasmiddel-residu op de rollen. Door aandacht te hebben voor het zuinig inzetten van wasmiddelen, zorg je voor verlaging van het verbruik van minder vluchtige K3- of K4-wasmiddelen.

4 Minder strenge opslageisen

Omdat K3-wasmiddelen of hoger niet meer getypeerd worden als brandgevaarlijk, zijn de opslageisen (PGS 15) aanzienlijk minder streng.

5 Geen brandgevaar

K3-wasmiddelen of hoger zijn niet meer getypeerd als brandgevaarlijk. Dat draagt natuurlijk bij om het risico op brandgevaar in het bedrijf te minimaliseren.

6 Gunstige verzekeringsvoorwaarden

Zoals het spreekwoord zegt: “Voorkomen is beter dan genezen”. Hoe meer bronnen in het bedrijf aanwezig zijn die een brand of ongeval kunnen veroorzaken, des hoger zijn de eisen en dus de kosten vanuit de verzekering. Bij het afsluiten van een brandverzekering wordt namelijk ook de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen meegewogen.

7 Betere alternatieven

Het aantal alternatieven in de markt op het gebied van minder schadelijke wasmiddelen is de afgelopen jaren sterk toegenomen, waardoor bedrijven zonder veel productieproblemen kunnen overstappen op minder schadelijke alternatieven. Het meedenken van je leverancier(s) is hierbij wel belangrijk.

8 Medewerkerstevredenheid

Medewerkers worden gezien als het grootste kapitaal van een bedrijf, waar je zuinig op moet zijn. Het hebben van ongezonde en onveilige werkplekken draagt bij aan verloop van je beste arbeidskrachten. Het is verstandig om voldoende aandacht besteden

aan de bescherming tegen te hoge concentraties oplosmiddelen. Geef als leidinggevende daarbij altijd het goede voorbeeld en stimuleer medewerkers mee te denken in het veiliger maken van hun eigen werkplek. De inzet van 100% K3-wasmiddelen of hoger maakt daar een belangrijk onderdeel van uit.

9 Verhoging van betrokkenheid

Door het veranderingsproces gezamenlijk aan te pakken en betrokkenheid en bewustwording te creëren bij de medewerkers, ontstaat een gezamenlijk verantwoordelijkheidsgevoel. Hierdoor wordt de kans vergroot dat de verandering gaat slagen.

10 Branchegerichte steun

De sociale partners in de Grafimedia bevorderen al jaren het Gezond en Veilig Werken binnen de sector. Zo is in de CAO vastgelegd dat er een inspanningsverplichting is om de sector oplosmiddelenvrij te krijgen. Een prima stimulans om als ondernemer extra inspanningen te leveren om de licht ontvlambare oplosmiddelen zo veel mogelijk uit te bannen.

1.2 WAAR LOOP JE TEGENAAN BIJ INZET VAN 100% K3-WASMIDDELEN OF HOGER IN DE OFFSET

Uit ervaring blijkt dat het reinigingsproces bij de overstap naar 100% inzet van K3-wasmiddelen of hoger een andere aanpak nodig heeft om tot goede resultaten te komen. Uit opgedane ervaringen van de bedrijven die zijn voorgegaan (voorlopers) blijkt dat de overstap soms best lastig kan zijn.

Hieronder is een opsomming gegeven van mogelijke valkuilen bij de overschakeling naar alternatieve/minder vluchtige reinigingsmiddelen:

1 Te weinig tijd om het proces in gang te zetten

Het overstappen naar een minder schadelijk wasmiddel is een proces waar je voldoende aandacht voor moet hebben. Je mag niet verwachten dat je het ene wasmiddel eenvoudig kunt vervangen door het andere. De drukkers moeten over voldoende tijd beschikken om hun ideeën aan te dragen en alternatieven te kunnen testen.

2 Alternatief is niet beschikbaar

Informeer jezelf eerst of in jullie type drukproces een overstap naar een alternatief reinigingsmiddel technisch haalbaar is. Neem hiervoor contact op met je leverancier(s). Niet alleen je wasmiddelleverancier, maar ook je machineleverancier. Mocht je weinig ondersteuning van je leveranciers krijgen, overweeg dan verder om je heen te kijken. Vraag een naar de ervaringen bij de collega's in de branche.

3 Gebrek aan een stabiele situatie

Het is belangrijk om vanuit een stabiele situatie te starten. Verander tijdens de overstap geen andere hulpstoffen in het productieproces. Als er zich obstakels voordoen tijdens het vervangen van meerdere hulpstoffen wordt het namelijk veel lastiger om uit te vinden waar of wat er mis ging en door welke stof. Het veranderen van materialen, bijvoorbeeld tijdens de aanschaf van een nieuwe pers, is wel een uitgelezen kans om in het veranderproces direct over te stappen naar een gezonder wasmiddel.

4 Gebrek aan informatie en kennis

Voordat je aan de slag kunt gaan met de invoering van alternatieven, moet je je eerst goed (laten) informeren. Controleer eerst aan de hand van het veiligheidsinformatieblad (VIB) of een leverancier inderdaad met een beter/schoner/gezonder alternatief is gekomen. Verder is kennis en inzicht nodig bij alle betrokkenen. Volg daarom de ontwikkelingen in de branche nauwlettend, om op de hoogte te blijven van de mogelijkheden en onmogelijkheden. Door een juiste combinatie van techniek, kennis, kunde en houding kan de inzet van 100% K3-wasmiddelen of hoger een succes worden. De voorlopers in de sector hebben dit al jaren geleden bewezen.

5 “Onbekend maakt onbemind”

Drukpers kunnen het gebruik van K3-wasmiddelen of hoger als tijdrovend en lastig ervaren. Dit komt omdat deze wasmiddelen vaak vettig zijn en er nog nagewassen moet worden terwijl met een K0, K1 of K2 hardnekkig vuil gelijk eraf is (zonder nawassen). Iedere drukker is namelijk geneigd om het wasmiddel te pakken dat het snelst schoonmaakt (en dus meer gezondheidsrisico's met zich meebrengt). Besteedt als werkgever daarom voldoende aandacht aan het verbeteren van de perceptie rond alternatieve reinigingsmiddelen. Het gaat tenslotte om de gezondheid van de drukpers.

6 Gebrek aan interne samenwerking

Een verandering ontstaat vanuit het hart van het bedrijf. Dat betekent dat het een gezamenlijk aanpak is en niet van één individu. Het belang van de 100% inzet van K3-wasmiddelen of hoger dient vanuit de directieniveau daarom duidelijk kenbaar te zijn gemaakt.

Gebeurt dit in onvoldoende mate, dan bestaat de kans dat het veranderproces stagneert. Informeer de medewerkers dat er gezocht wordt naar een alternatief en luister naar hun ideeën. Zorg dat de resultaten ook onderling worden gedeeld.

Laat je goed informeren over de verschillende alternatieven, hun fysische en chemische eigenschappen en de gebruiksvoorwaarden. Vraag de leverancier ook naar 'goede praktijken' (best practices) over hun minder schadelijke alternatieven. Maak gezamenlijk een plan en bijbehorende procedures om met de alternatieve wasmiddelen te gaan werken. Houd vervolgens de regie over de uitvoering en communicatie. Van uw leverancier mag u verwachten dat u hierin wordt ondersteund.

2. GOEDE PRATIJKEN IN DE OFFSET

Steeds meer bedrijven zijn inmiddels overgestapt op de minder vluchtige K3- en/of K4-wasmiddelen. Hieronder vind je een aantal belangrijke randvoorwaarden om de overstap naar volledige inzet van alternatieve wasmiddelen succesvol te kunnen maken:

1 Voer oud voorraden af

In de meeste gevallen lukt het vaak wel om in overleg met je leverancier(s) een alternatief wasmiddel te vinden. Maar wat vaak gebeurt is dat oude voorraden blijven staan en dus onder handbereik blijven. Dit kan leiden tot blijvend gebruik hiervan, onder het mom “oud en vertrouwd”. En dat is natuurlijk niet de bedoeling. Verwijder dus alle oude voorraden, of kies er voor om eerst de oude voorraden op te maken.

2 Monitoren van wasmiddelenverbruik

Om de voortgang te kunnen monitoren is het belangrijk om het wasmiddelverbruik te monitoren. Zo kan je in het veranderproces van de overstap naar K3- en K4-middelen beter bijhouden. Dit doe je op een praktische manier door de in de ARBO RI&E de hiervoor bedoelde wasmiddelenregistratie (met opgave van vlampunten) te gebruiken. Je voert van elk wasmiddel het verbruik op, met bijbehorend vlampunt, en het programma geeft je een terugkoppeling van je wasmiddelenverbruik.

3 Interne ambassadeurs

Als het goed is zijn er altijd een paar medewerkers die van zichzelf gemotiveerd zijn om gezonder en veiliger

te werken. Deze medewerkers zijn belangrijk voor je bedrijf, omdat ze als “interne ambassadeurs” kunnen optreden.

4 Inkoopprocedure en afspraken

Maak duidelijke interne afspraken zodat niet iedereen zo maar stoffen kan bestellen en testen. Schakel de preventiemedewerker in voor de beoordeling van nieuwe wasmiddelen. Door het VeiligheidsInformatieBlad (VIB) vooraf goed door te lezen, voorkomt dat je wellicht nog schadelijkere stoffen inkoopt. Neem bij twijfel contact op met de Helpdesk Arbografimedia voor een advies.

GOEDE
PRAKTIJKEN

3. VAN GOEDE PRAKTIJK NAAR ACTIE

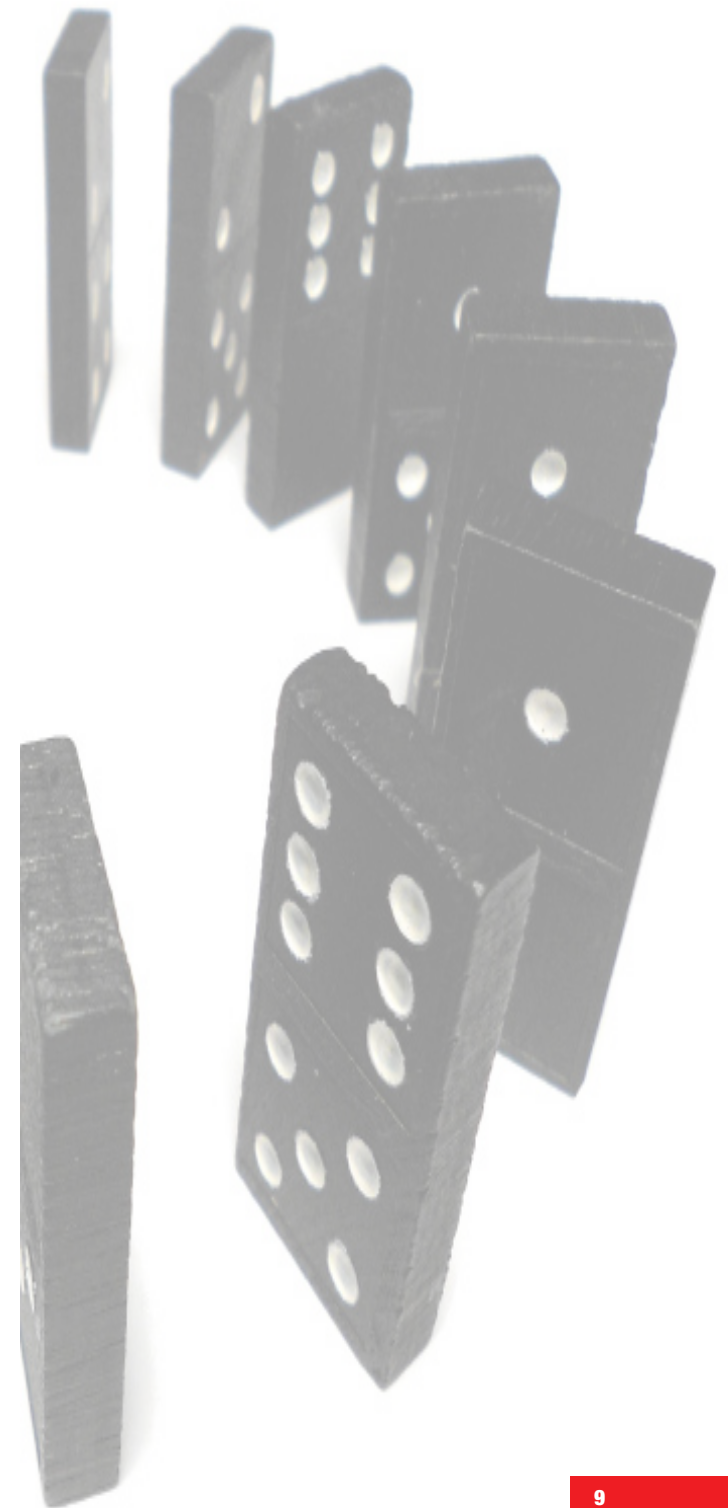
Hopelijk ben je enthousiast geworden om (verder) te gaan met het uitbannen van schadelijke wasmiddelen. Gelukkig heeft onze sector voldoende goede praktijken in de offset ontwikkeld om je hierbij te ondersteunen. En weet dat al veel bedrijven de stap naar 100% inzet van K3-wasmiddelen of hoger met succes hebben gemaakt. Je hoeft het wiel dus niet opnieuw uit te vinden.

TIP:

Maak gebruik van de ARBO RI&E Grafimedia om de analyse en monitoring ten aanzien van het gebruik van wasmiddelen uit te voeren. Het programma is hier speciaal voor ingericht en geeft je een handige terugkoppeling van de status qua in je bedrijf.

We wensen jullie veel succes met het (verder) verbeteren van de omgang met 100% inzet van K3-wasmiddelen of hoger in de offset.

Met algemene vragen kan je contact opnemen met de Helpdesk Arbografimedia: info@arbografimedia.nl of bel 020 – 543 56 65

MEER INFORMATIE

Voor meer informatie verwijzen we naar het ARBO-platform van de sociale partners:

Arbografimedia

info@arbografimedia.nl

arbografimedia.nl

020 543 56 65

Werknemers kunnen met specifieke vragen contact opnemen met:

FNV

fnv.nl

088 368 03 68

CNV Vakmensen

cnv.nl

030 751 10 01

De Unie

unie.nl

0345 851 951

Werkgevers kunnen met specifieke vragen contact opnemen met:

KVGO

info@kvgo.nl

kvgo.nl

020 543 56 78

Bij de samenstelling van brochure goede praktijken: 100% inzet van K3-wasmiddelen of hoger in de offset is de grootste zorgvuldigheid in acht genomen. De samenstellers kunnen evenwel geen aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die voortvloeit uit het gebruik van deze informatie.

©2021 Raad voor Overleg in de Grafimedia Branche (ROGB) en Dienstencentrum B.V.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd of worden opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, in enige vorm of op enige wijze, zonder schriftelijke toestemming van de makers en eigenaars .

Auteur en ontwikkeling Dienstencentrum
Uitgiftemaand: november 2021, versie 01

Vormgeving concept: Studio Ontpopt
Redactie: Dienstencentrum

Deze goede praktijken is een gezamenlijke uitgave van de paritaire Werkgroep Arbeid & Gezondheid Grafimedia (WAGG), een initiatief van de sociale partners in de grafimedia- en communicatiebranche.

De uitgave is tot stand gekomen dankzij de financiële ondersteuning van de Raad voor Overleg in de Grafimedia Branche (ROGB), in het kader van de ontwikkeling van het Arbobeleid 'Gezond Ondernemen in de Grafimedia'.